

* Celo leto suša je že v Teksasu v severni Ameriki. Popolnoma zanesljivo uradno poročilo zagotavlja, da v tem kraju že 365 dni ni kapljice dežja padlo in da je zatega del trava zgorela, zato pa živina povsod že lakote crka.

* Največi „fabrikant sira“ na celem svetu je nedvomljivo Amerikanec S. K. Smith; on ima 4700 krav in prideluje v enajsterih tovarnah na leto 14.000 centov različnega sira.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

II.

Poštarica na Prelazu.

Trg na Českem, kamor sem bil vsled lastne želje premeščen, da bi se v bolj goratem kraju nekoliko okrepčal, je blizu meje Avstrijske in dokaj čedne podobe. Prebivalci tega okraja so skozi in skozi mirni in malokdaj pride kdo s sodnijo v dotiko. Zavaljo tega sem tudi prosil se tje, da si malo odpočijem, ker sem bil zadnji dve leti s preiskavami preobložen. Okrajni zapor je bil večidel prazen, le sem ter tje je sprejel v svoje obzidje kacega pritepenca zavaljo tatvine ali pa kacega kmetiškega fanta, ki je v pijanosti in nagli jezi komu kaj prizadel, kar postava ne dovoljuje. Pa tudi to se je le redkokrat zgodilo, ker se je mlado in staro ogibalo pijančevanja. Preiskave take pa niso bile nikdar težavne ali zamotane, tako da jih je reševal preiskovalni sodnik brez posebnega truda, skoro bi rekel, za lastno zabavo.

Nekega jutra, ko sem se v svoji pisarnici ravno vsedel, stopi žandar Predel v sobo in naznani, da so se v vasi N., ki je bila zadnja v našem okraju, pri neki svatbi vaščanski fantje stopili in da je eden zelo zelo potolčen, tako, da se je bati, da ne bi umrl, predno ga sodnija zasliši.

Tu je bilo treba naglosti. Brž pošljem po voz in po okrajnega zdravnika in čez četrto ure drdrava že z žandarjem vred po cesti proti naznanjeni mi vasi.

Cesta, nekaj časa ravna, se jame vzdigati, višje in višje gre v goré do sedla, „Prelaz“ imenovanega, tam pa se spusti zopet polagoma v nižavo.

Ravno kjer se zavije na vzdol, stoji lepa, velika, zidana hiša, malo pod njo vas s prav prijazno cerkvico. Nad hišnimi vrati je visela smrečica, znamenje, da je ta hiša gostilnica, in vrh tega kazala je bila pribita tabla s poštnim rogom in Avstrijskim orlom, iz česar je vsak sklepal, da je tudi poštna postaja.

Prav mikalo me je stopiti tū iz voza, al zavest, da utegne vsaka minuta, katero se tū mudimo, za ranjenega in za nas nevarna biti, krenemo navzdol, obljubivši si, da se bomo postavili nazaj gredé. Ko voz memo hiše drdrá, se pokaže med vrati čvrsta ženska oseba poštene okroglosti in nas pozdravi; zdravnik mi pové, da je ta ponosna ženska krčmarica in poštarica ob enem in da se njena gostilnica šteje med najboljše vsega okraja.

„Najbolje bo,“ pristavi, „ako se nazaj gredé tū postavimo. Doli v vasi tako ni poštene gostilnice, razen precej slabega vina se nič ne dobi.“

„Prav, prav“, odgovorim jaz, „bomo pa tū okrepčali svoja trudna telesa, kolikor se bo dalo. Krčmarica ali poštarica je videti prav prijazna ženska.“

„Kaj še ta! Njeno hčer bi morali videti, ta je še le pravo krepčalo za oči in srce!“

„Tim bolje; saj jo bomo videli, ne?“

„O, brez dvoma, dasiravno se vsakemu ne pokaže.“

„Je pač plašna?“

„Ne tako, poguma ima dosti. Pa saj jo boste sami videli.“

„Res, prav radoveden sem zaradi te gorjanske rože, ki je tū v hribih zrastle.“

„Že zdrava barva njena vam je porok, da dete diha krepki gorski zrak, sicer pa je nježna in olikana, kakor malokatera meščanska gospodična.“

„Skoro bi mislil po vsem tem, kar mi pravite, da ste se vi prav zagledali v to gorsko dete!“

Zdravnik zdihne prav globoko, potem pa odgovori: „Zagledal bi se že, al kaj pomaga! Njeno srce je že oddano in tudi roka bo brž ko gospod Grlup, zdaj še praktikant, postane gozdar, kar se ima v kratkem zgoditi, ker je mladeneč na vso moč priden, jako prebrisane glave in se je kaj učil. Da bi tega ne bilo, potem — hm, pa saj je vse zastoj.“

Zdravnik se zamisli, jaz ga nočem dramiti iz sanj in tako drdramo navzdol in smo kmalo v vasi, kjer je bil pretep. Ranjenca najdemo pri zavednosti, zdravnik ga ogleda in pravi, da je sicer veliko krvi zgubil, da pa ni poškodovan noben važnejši del života; ako se dobro skrbi za-nj, bo kmalo vstal brez vse druge zdravniške pomoči.

Na ta način smo kmalu opravili svoj posel ter se obrnili nazaj proti domu. Cesta do Prelaza se mi je zdela nenavadno dolga, nekaj zavaljo tega, ker sem bil že potreben kacega okrepčanja, nekaj pa zato, ker me je trla tudi radovednost videti poštarico in njeno po zdravniku toliko hvaljeno hčer.

A vsake reči je enkrat konec, tako tudi naše poti; čez dve uri se vstavi voz pred gostilnico, poštarica se prikaže pri vratih in nam skoči naproti z urnostjo njeni okroglosti neprimerno.

„Ali bo gospôdi vseč stopiti v sobo ali na vrt?“ praša s prikonom, kakoršnega jej dopusti njena rejenost.

„Morda bo boljši za nas v sobi, ker zunaj piha precéj oster gorjanski veter,“ odgovorim jaz, stopivši iz voza.

„Kakor drago gospôda,“ reče poštarica in se obrne proti veži. „Dora, pogrni za gospode v zgoreni sobi.“ In zopet proti nam obrnjena pravi z vso priljudnostjo: „Le za mano, prosim!“

Po stopnicah dospevši v sobo zagledam deklico, o kateri je moj tovariš mi že toliko pripovedoval. Pri moji veri, preveč ni bilo, rajši premalo. V obleki sicer tu navadni, a zali se je videla res kakor gorska roža, gibčna in urna ko srna. Pri najinem vstopu jej lice nekoliko zarudi in oko se pobesi, jaz pa mislim, da to ne veljá meni, marveč mojemu spremljevalcu, ki jej je bil po vsem, kar mi je o njej že pravil, gotovo kolikor toliko znan. (Dal. prih.)

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor Kranjski.

V 4. seji 23. septembra je dobil dr. Costa odpust za 1 dan, Zagorec pa za 14 dni. — Povabilo čitalnice Ljubljanske k besedi dne 24. t. m. na čast deželnega zborovanja in v korist Dolencem in Vrhničanom se je vzelo na znanje; potem se je potrdila volitev dr. pl. Schreya za deželnega poslanca mesta Ljubljanskega. — Vsled tega, da so Antona Škrjanca, ki je bil ob času novačenja (rekrutirenge) za kozami bolan, in še druge

take mladenče v Krškem okraji brž ko so ozdravili, žandarji gnali vklenjene k novačenju, je grof Barbo s 13 družniki interpeliral c. kr. vlado, ali ji je znano to nepostavno vedenje nižjih vladinih organov, in ali ji je znano, kdo je onim vladinim organom ukazal, da so z mladenči, kateri se na noben način ne morejo šteti med ubežnike ali deserterje, tako nepostavno ravnali? in kdo je kriv, da navedeni mladenči niso dobili ob pravem času vabila k novačenju? Vladni zastopnik sicer ni povedal, kdaj bode odgovor dal na to, pa brž ko bo to storil, objavili bomo odgovor. — Potem je dr. Bleiweis stavil sledeči predlog, ki ga vtemeljeval bode prihodnjič: „C. kr. deželna vlada se naprosi, naj — gledé na čedalje očitnejšo potrebo c. kr. okrajnega zdravnika v vsakem okraju Kranjskem — blagovoli pri c. k. ministerstvu notranjih opravdelati na to, da vsak okraj dobí svojega zdravnika, kakor ga je imel pred organizacijo leta 1870, in se po takem številu okrajnih zdravnikov pomnoži še za tri.“ — Pismo gospe Marije Gresel-ove, s katerim Trebanjsko grajščino ponuja za 140.000 gold. za kmetijsko šolo, se je izročilo dotičnemu odseku. — Finančnemu odseku se izroči: prošnja Kuniberta Drenika, adjunkta posilne delalnice za zboljšanje plače, potem prošnja občine Vrhniške za podporo pogorelcem, poročilo deželnega odbora o dodatnem načrtu postave zavolj začasnega preklica veljavnosti §. 45 postave od 29. aprila 1873 in zavolj razpisane dodatne 8% deželne priklade za leto 1874, potem poročilo deželnega odbora s proračunom deželnega zaklada in njegovih podzakladov za leto 1875 in računskim sklepom za leto 1873, — poročilo deželnega odbora s proračunom norišno stavbenega zaklada za leto 1875 in računskim sklepom za l. 1873 in poročilo deželnega odbora o storjenem obrestnem dolgu v skupnem znesku 122.000 gold. in njegovem povračilu. — Konečno se odsek za poročilo o kmetijski šoli voli in sicer: dr. Razlag (načelnik), vitez dr. Savinschegg (namestnik in perovodja), Karol Rudež, grof Margheri, grof Barbo, dr. Costa in Murnik.

V 5. seji 26. septembra je deželni glavar naznanil povabilo c. kr. deželnega predsedstva k cerkveni svečanosti 4. oktobra vsled godú presvitlega cesarja. — Potem pride na vrsto prošnja občin političnega okraja Metliškega in prošnja občin okraja Bistriškega v zadevah nove uravnave zemljiškega davka; obe prošnji se izročite gospodarskemu odseku. — Finančnemu odseku se izroči: prošnja paznikov posilne delalnice zavolj izplačevanja službenin za vsak mesec naprej, — prošnja Janeza Šubic-a za podpornino v dovršenje slikarskih studij, — prošnja dramatičnega društva zavolj podpore za gledališko saisono l. 1874/75, — in prošnja Glavarjevega zdravnika dr. Müllnerja v Komendi Št. Petra za remuneracijo. Še neka peticijska Ljubljanske mestne občine v zadevi načrtanih postav zavolj odprave šolnine in zavolj zapuščin-skih doneskov za normalno šolski zaklad se pa izroči šolskemu odseku.

Gosp. Horak predlaga prošnjo do finančnega ministerstva, da naj bi se od hišnega davka v Ljubljani namesto dosedanjih 15% za vzdrževanje poslopij odtegniti smelo 30%. — Gosp. Razlag predlaga, naj deželni odbor prevdarja, ali ne bi se uravnala reka Krka od Belecirkve do Krškevasi na Dolenjskem in naj o tem poroča prihodnjemu deželnemu zboru. Oba predloga se vtemeljevala bosta v prihodnji seji.

Potem dr. Poklukar z 10 družniki c. kr. vlado interpelira tako le: Vsako leto dohajajo deželnemu zboru pritožbe, da se delo za posušenje močvirja za Ljubljansko mesto in okolico, kakor tudi za Vrhniški okraj, najdrago cenejšega prostora za poljedelstva

stanovitno zanemarja. — Zmeraj je tudi deželni zbor dela za posušenje močvirja deželnemu odboru in c. k. vladi najgorkeje priporočal, — pa vse to je bilo, kakor se kaže, do zdaj brez uspeha. — Med tem, ko hvalevredno pričeta dela in močvirski zaklad nad 60.000 gl. mirno počivajo, se prekopi od leta do leta bolj zaspajo, voda bolj zastaja in vsled tega je močvirsko polje vedno slabše, namesto da bi bilo boljše. Vkljub temu pa se vplačevanje doklad za močvirski zaklad neprenehoma in trdo iztirjava.

Pri teh okoliščinah stavijo podpisani vprašanje:

- a) zakaj že nekoliko let ni sledú ne tirú o delovanju c. k. komisije za vsušenje močvirja?
- b) ali je c. k. vlada volje deželnemu zboru še v tem zasedanju predložiti postavo o posušenju močvirja, — in ako tega ne,
- c) ali hoče do tod vsaj za to skrbeti, da se močvirski prekopi v dobrem stanu zadržijo, in konečno
- d) ali hoče c. k. vlada vsaj tehnično osnovo za dokončanje in zdrževanje za posušenje močvirja potrebnih del nemudoma pričeti in posebno na teh delih, ki jih je zadnji čas poprejšnjim posestnikom nazaj dala.

Ta interpelacija se izroči c. k. vladnemu zastopniku.

Načrt postave o varstvu poljskega blagá se izroči gospodarskemu odseku, načrt nove občinske postave pa občinskemu odseku.

Potem je dr. Bleiweis utemeljeval svoj predlog zavolj pomnoženja števila okrajnih zdravnikov blizo tako-le: Ta predlog je bil že mnogokrat v obravnavi in vselej soglasno sprejet; ko je leta 1850 c. kr. vlada osnovala 10 okrajnih glavarstev na Kranjskem, dobil je vsak okraj 1 zdravnika, in tako je bilo do leta 1870, tedaj celih 20 let. Ko pa je vlada tega leta organizirala zdravnike, ko jim je odločila večjo plačo, znižala je število zdravnikov na polovico; kaj takega se zgodilo ni v nobeni drugi deželi. Zna biti da je vlada mislila stroške prihraniti, ali državni stroški zavolj tega niso manjši postali, dežela naša pa mora plačati večje stroške, ker ona plačevati mora potnine zdravnikom. Deželni odbor, deželni zbor in deželni zdravstveni svet so se brž oglasili za pomnoženje zdravnikov in deželna vlada sama je prošnjo podpirala. Dobil smo poleg prejšnjih 5 še 2, enega za Črnomeljski, drugega za Litijski okraj. Le še trije okraji so ostali brez zdravnika, Radoljski okraj, Kamniški in Krški. Radoljica je imela od nekdanjega svojega lastnega zdravnika, ravno tako Kamnik, zdaj si ga morata na posodo jemati v potrebi, okraj Krški in Novomeški, ki imata 1 zdravnika, šteje čez 94.000 prebivalcev, okraj Kamniški in Ljubljanski čez 88.000, Kranjski in Radoljski čez 84.000, taka razmera je pač sama na sebi neopravičena gledé na druge okraje. Pomisliti je dalje, da so se o zadnjih letih jako pomnožile kuge živinske; kuga turška pretí na vsaki hip. Več let borujemo in varujemo se zoper njo in Bog vedi, ali jo odpravimo, ako Ogerska vlada ne naredí enake postave, kakor jo imamo mi. Vsakateri, kdor je bolj v letih, dobro vé, da toliko kužnih bolezni, kakor zadnja leta, ne pomnimo. Kozé smo imeli zmiraj, ali pomisliti je, koliko jih imamo zdaj in kako stanovita je zdaj ta kuga. Vzemimo kužno bolezen miliarijo in difteritis, in prepričan bode vsakateri, da je treba vsaj toliko zdravnikov, kolikor smo jih imeli poprej. Ne rečem, da bi vlada ugovarjati znala: „če hočete zdravnikov v boleznih, plačajte jih sami“ — dobro! Vendar bi smeli tukaj poprašati, zakaj pa plačujemo toliko davkov? Ali vsa druga reč je ta, da je dolžnost države, skrbeti za zdravstvene razmere, da se kuge človeške in živinske ne ši-

rijo in zato je treba hitre pomoči. Zato je treba zdravnikov, da oskrbujejo zdravstvena policijska opravila (Sanitätspolizei). Pri glasovanju je dr. Bleiweisov predlog obveljal enoglasno, po katerem dobí deželni odbor nalog, c. kr. deželno vlado naprositi, pri ministerstvu notranjih oprav delati na to, da vsak okraj dobí svojega zdravnika, kakor ga je imel pred organizacijo leta 1870.

Potem je v 2. in 3. branji obveljal načrt postave zavolj izključitve dohodnine, odmerjene po dohodkih hišnega davka prostih poslopij od prikladov za deželne, okrajne in občinske potrebsčine. — Dalje je finančni odsek predlagal, da naj se prošnja društva zdravnikov na Kranjskem od dné 29. novembra 1873. leta zavolj poboljšanja stanja ranocelnikov izročí c. kr. deželni vladi s priporočilom in s prošnjo, naj bi ona gledala, da se pri sestavljanju proračunov okrajnih blagajnic po zaukazu od 18. decembra 1852. leta dež. zak. štev. 438 skoz in skoz povišajo okrajnim ranocelnikom plačila na najmanj 300 gold. Poslanec Kramarič ugovarja temu predlogu, češ, da so okrajne blagajnice že zdaj preobložene; poročevalec dr. Poklukar razjasnuje, da končno bodo le občine same po svojih okoliščinah odločevale, ali in koliko je plača povikšati ranocelnikom. Pri glasovanju obveljá odsekov predlog. — Konečno je deželni zbor vsled požara poškodovanim Vrhničanom privolil 100 gold. podporne iz deželnega zaklada. — Danes deželni zbor zopet zboruje.

Naši dopisi.

V Gorici 27. sept. ☉ — Naš deželni zbor je svoja opravila opravil, pa (¹⁹/₉) šel. Svoja — sem rekel; to je, v visoko politiko se ni spuščal, kakor tudi drugi zbori ne. Čemu pa tudi? saj že zadosti za nas skrbé tam, kjer se more, kar se hoče. To kažejo tudi naj-novejša imenovanja za naši srednji šoli. Predno se pri nas kdo spomni, da nam ravnateljev manjka, imamo jih že iz milostljive ministerske roke — kar naravnost. Novi direktor više realke, g. dr. Tilih Schreiber, je rojen v Gorici, Goričan pa ni, da-si se je tukaj izšolal in tukaj služil. — Mrtvaški zvon, ki je 19. t. m. zvonil mons. dr. Jan. N. Hrastu po vsi škofiji vsem duhovnom še zmirom v ušesih doní. To je nepopisljiva zguba za škofijo! Malokateri mož je užival kedaj tako občno zaupanje po vsej naši škofiji, kakor naš Hrast, ki je bil res možak — potens opere et sermone. Tudi zunaj škofije je bil slavnoznani po slovesu in po svoji (latinski) cerkveni zgodovini, katera je v mnozih bogoslovnih vpeljana. Kaj je bil v notranjih, domačih zadevah, vedó pa le tisti, katerim so razmere znane. — Vendima se kaj pridno in veselo vrši. No, tako draga pa vendar ne bo več „božja“ kaplja, kakor preteklo leto. — V zadevi deželnega šolskega sveta je deželni zbor zadnjo uro nekaj potožil. Visoka vlada poreče: Le, le — pa bo!

Iz Vipave 28. sept. — „Narodov“ kôtel jeze je v 215. štev. zopet izkipel in svojo gnjusno juho razlil čez Vipavo. Kuhana je ta juha iz „mežnarjev“ in „rimskih mož“, ki so o poslednji volitvi stali na svojem starem, a ne na mladem, že precej oguljenem stališču. Ker „Narodov“ „izvirni dopisnik“ tolikaj svoja „fakta“ poroča, bi ne bilo odveč, ako se njegovim lažnjivim „faktom“ — „facta veritatis“ nasproti postavijo. — Dan volitve je šel, — ker je bila obletnica — naš vrli pošteni gospod dekan Grabrijan svoje duhovno opravilo v Vrhpoljsko kuracijo opravljat. „Aha, je že šel agitirat!“ so čivkali nekateri za voglom. In glej, pred mostom na „Beli“ ga pozdravijo mu znani možje, neka-

teri domači, nekateri Črnovrški in Idrijski volilci. Vseh skupaj pa ni bilo 17 zvestih Plešnarjevih „jogrov“, kajti polovico dvanajsterice je oni mladoslovenski kandidat sam v Vipavo pripeljal; in ta je tudi za-nj glasovala, ako se ne motimo. S „sedemnajstimi“ g. Plešnarja pa on ni govoril, toraj njegovih 12 „jogrov“ tudi on premotil ni; kajti g. Plešnar jih tudi ni imel. In ako bi jih bilo 17 Plešnarjevih, in gosp. dekan Grabrijan bi jih bil v hipu pregovoril 12 izmed njih — bi bilo to g. dekanu v čast in bi kazalo, da so imeli več zaupanja do njega, kakor do mladoslovencev, čeravno so jih ti že celi mesec obdelovali. — Toliko „Narodovemu“ zabavljanju iz Vipavske doline; kaj več tistikrat, kedar bo — njemu kot „omikancu“ bolj pristojna omikana beseda iz „omikanih“ ust prišla.

Iz Postojne 27. sept. — V četrtek ponoči je pogorelo v Kočah v Slavinski fari 15 gospodarskih poslopij. Zažgalo se je boje po nemarnosti. Revščina je tem večja, ker so poljski pridelki po večem že vsi pospravljeni; siromaki so tedaj usmiljenja vredni in pomoči potrebni.

Iz Senožeč 28. sept. (*Poslano gosp. Jožefu Pianu, županu v Senožečah.*) Vojaki so se razšli, a Vaša „liberalna“ ušesa vendar naših ustmenih opominov ne čujejo, zatorej Vas slednjič po tej javni poti opominjamo, da nam tiste solde, katere ste nam od vojaškega vkvartiranja pridržali, izplačati ali pa ono postavo naznaniti blagovolite, katera Vam dovoljuje — take krvave solde za-se pridržavati; sicer smo pripravljeni, ostrejšje strune napéti.

Tisti, katerim ste solde pridržali.

Iz Vrhnike 28. sept. (*Zahvala.*) Gospodom dobrotnikom: c. kr. okrajnemu sodniku Pleškotu (50 gold.), dr. J. Bleiweisu (10 gold.), dr. Costi (10 gold.), dr. Poklukarji (10 gold.), Blaznikovim gospodičinam (10 gld.) za tako obilno denarno pomoč, katero so našim ubogim pogorelcem tako blagodušno nakloniti blagovolili, in gospej Mariji Potočnikovi iz Kroke za poslanih 125 funtov raznih žebeljev, izreka podpisano županstvo najtoplejšo zahvalo.

Ign. A. Jelovšek, župan.

Z Bleda 20. sept. — Današnji, dobro obiskani shod veljavnih volilnih mož iz vsih delov Radoljskega okraja se je soglasno dogovoril: Gosp. župniku Lovru Pintarju izročiti gorko zahvalo za mnogoletno, trudapolno in vspešno zastopanje; — pri deželnem zboru vložiti prošnje za pospešenje končnega vredjenja gozdnih in pašnih pravic; — za odpis zemlj. davka zarad preobloženja, in za ugodno rešitev nove uravnave zemljiškega davka v smislu reklamacije vložene zoper razglašeno cenilno tarifo — končno se je za kandidata k volitvi v deželni zbor vsestransko priporočal in soglasno sprejel gosp. viši fin. nadzornik v pokoju Luka Robič.

Iz Ljubljane. (*Volitev deželnega poslanca*) namesti gosp. Pintarja se bliža. Pred to volitvijo volili se bodo nekateri volilni možje, zato prijatelji naši, pazite dobro, da se izberó pravi možjé! Koga pa naj volilci 10. oktobra volijo za poslanca Gorenjske strani, to je zdaj vprašanje. Slišali smo, da nekateri mislijo na grofa Hohenwarta; mi pa pravimo, da bodimo veseli, da njega imamo v državnem zboru, kjer se velika politika dela; v deželnem zboru bilo bi pa bivšemu, in če Bog dá, tudi prihodnjemu ministru, predolgočasno. Morebiti da par glasov se bo oglasilo za okrajnega glavarja pl. Wurzbacha; al ta gospod se je malo priporočal Gorenjcem s tem, da ne najde potrebe, kmetom odpisati kaj davka.

Tudi nemčurstvo v tako imenoveni „Industriegesellschaft“ zastopano, bode brž ko ne vrivalo kakega kan-